

SZŰRLET

Csak azt mondhatom, ott voltunk, de nem mondhatom, hogy hol.
És nem mondhatom, hogy meddig, mert az megjelölné az időben.

*Ujjaid messzire nyúlnak.
Tested mellett húzod a szitát, úgy lépkedsz.
Minden egyes lépésed egy új réteg szűrlet.
Akaratod ellenére megfesteni kényszerülsz
a teret. Múltad sötét árnyként vonul végig a
falon. Foltokat gyűjtesz, amelyek közt te is
szerepelsz. Minden egyes impulzus, réteg
beépül. Helyet kap, de ehhez egy pillanatra
az egész rendszernek fel kell oldódnia.
Hullámok gyötörnek, folyamatos szédülés.
Festesz, de nem látod a modellt.
Kitaszított vagy.*

Gondolatok

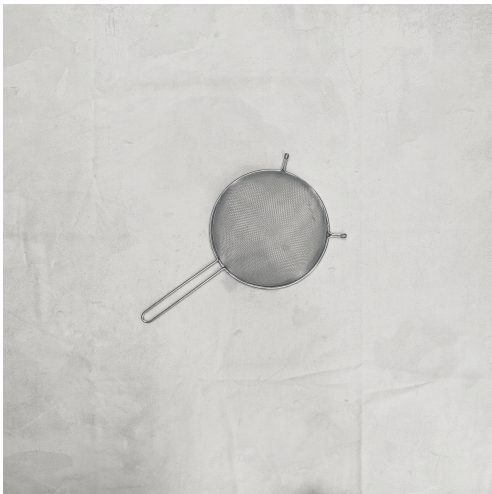

Tér

A világ egy olyan gömb, melynek középpontja mindenhol ott van, és felülete sehol.

A tér a lehetséges események végtelen mély óceánja. Alaktalan, homogén massa, a különbségektől mentes. Önmagáról tudomást sem véve az örök jelen foglya. A létezés csírája, az érzékelés tárgya. A tér nem egyetlen világ teljessége, hanem milliónyi univerzum egymásba ágyazottsága. A tapasztalt világ konkáv és az üresség jellemzi, a benne lévő világok pedig tömegek, melyek mindaddig fogalmakkal is meghatározhatóak, amíg nem ölelik körül a szemlélőt.

Szemlélő

*E végtelen terek örök csendje rettegéssel
tölt el.*

Pascal - Gondolatok

A szemlélő kiemelése, megkülönböztetése a tértől ellentmondásos, hiszen a tér minden, a szemlélő mégis kívülről tekint rá. Ez a feszültség vezet az ember és az őt körülvevő világ összeférhetetlenségéhez. Mindaddig, amíg szemléljük a teret, sosem találunk benne magunkra, ám az érzékelés tompulásával a tér és a tudat közti határ, azaz maga az én is megszűnik, így erről az esetről nincs is fogalmunk. Az ember a tér azon része, ahol az megpillantja önmagát, de a megismerés helyett a képzelgések homályába vész.

Érzékelés

Az ember egyformán képtelen látni azt a semmit, melyből kiemelkedik, és a végtelent, amelybe elmerül.

Pascal - Gondolatok

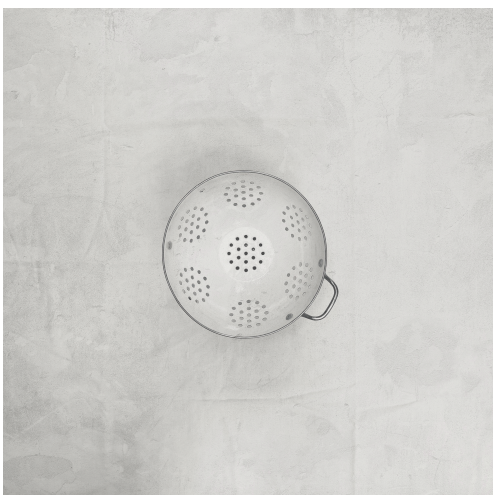
Az tudat a tér óceánjának felszínét érzékeli, annak folyamatos hullámozását, melyet ő maga idéz elő, azáltal hogy újra és újra rápillant és értelmezni próbálja. A vízzel való érintkezés során a mindenség egy cseppjét vesszük magunkhoz. E csepp ahogy elszakad a tértől, úgy válik emlékké, szubjektív magyarázattá. Ahogy a tudat formálja a vízfelszínt, úgy emlékeink is torzítják egymást; énünk egy része elpárolog, visszatér a tengerbe, más vízcseppek egyesülnek és újabb emlékek jönnek létre.

Idő

A valóság folyamatos meghasonulása, a változások tere. Az idő állítmány, a világ feltárulása, az emlékképeket elválasztó üresség, vagy az azokat összetartó szövet. Azt állítja, hogy valami történik, a történés pedig, hogy az ember újabb jelzöt rendel hozzá a körülötte lévő világhoz. Miképp az emberi elme önmaga korlátját kergeti, és ahogy a végtelennek még csak az elgondolásától is összezavarodik, úgy szükségszerűen a pillanatok útján közeledik a valóság megismeréséhez, melyek a múltban válnak láthatóvá. Az idő a valóság hiányos tapasztalása.

Emlékezés

Hogyan beszéljük el a múlt eseményeket híven a valósághoz?

Úgy, hogy emlékezetünkből merítünk - nem ugyan elmúlt dolgokat, hanem szavakat a dolgok és események képeiből. Ezek ugyanis érzékeinken keresztülhaladva, lelkünkben állandó nyomokat hagytak. Példának okáért gyermekkorom nincs többé, csak a múltban van, amely szintén nem igaz valóság; de gyermekkorom képét, ahányszor csak rá gondolok vagy beszélek róla, jelenben szemlélem, mert még megvan emlékezetemben.

Szent Ágoston - Vallomások

Mindannyian ugyanarra emlékezünk, annyiféleképp, ahányan vagyunk, és minden pillanatban máshogy.

Hely

Az emlékezés tere. Ahogy a tér objektív és valóságos, úgy a hely személyes és igaz. A tudat szüleménye, a ködfoltok mögül megjelenő emlékek kompozíciója. A rideg univerzum otthonná válása, a formátlan óceánból kiemelkedő sziget. Amíg a térnek része az ember, addig a helynek léptékadója. Amíg a tér látható, tapintható és hallható, de el nem képzelhető, addig a hely elmondható, megfesthető és elgondolható, de nem érzékelhető. A hely magyarázat.

Lehetséges világok

A világ érzékelése és értelmezése a következőképp történik: az ember a jövőt fürkészve, a jelenen keresztül a múltat éli meg. E művelet végén találjuk emlékeinket, a tudatunk által felépített és határolt világot, melybe az álmokon és számvetéseken keresztül vezet az út. Az eddig érvényes okozati összefüggések a szigetre lépve megszűnnek. Eddig volt a tér, mely az emberen áthaladva helyé alakult, most pedig van a hely, mely a tudatban térré válik. Ekkor a szemlélő többé nem rész az egészben, hanem univerzum, melynek felülete az ember, középpontja pedig minden eddigi emlék.

SZŰRLET

T. S. Eliot

NÉGY KVARTETT

BURNT NORTON

I

*Jelen idő és múlt idő
A jövő időben talán jelen van,
S a jövő idő ott a múlt időben.
Ha minden idő örökké jelen,
Úgy minden idő helyrehozhatatlan.
A lehetett volna elvont fogalom
És csak egy kiokoskodott világban
Marad meg mint állandó lehetőség.
Ami lehetett volna s ami volt
Egy célba fut és az mindig jelen van.
Léptek visszhangja az emlékezetben
A folyosón át, ahol nem haladtunk
Az ajtóhoz, melyet ki nem nyitottunk*

*Túl sok valóságot nem bírnak el.
Múlt idő és jövő idő
Ami lehetett volna és az, ami volt
Egy célba fut és az mindig jelen van.*

II

*Holtpontján a forgó világnak. Se test, se
testtelen,
Sem oda, sem vissza; a holtponton, ott a
tánc,
De se megállás, se mozgás. És ne
mondjátok, hogy állandóság,
Hol múlt és jövő találkozik. Se mozgás*

*oda vagy vissza,
Se felszállás, se leszállás. E pont, a
holtpont híján
Nem volna tánc, pedig nincs más, csak a
tánc.
Csak azt mondhatom, ott voltunk, de nem
mondhatom, hogy hol.
És nem mondhatom, hogy meddig, mert
az megjelölné az időben.*

*A pillanatra a huzatos templomban
füstszállat idején
Emlékezni, múltba, jövőbe bonyolítva.
Csak idővel lehet az időt legyőzni.*

III

*Ez itt az elhidegülés helye
Idő előtte és idő utána
Félhomályban: se napvilág
Mely a formát fénylő nyugovásba mártja*

*Tűnő szépséggé fordítja az árnyat
S gördülve állandóságot sugall
Sem sötétség, mely tisztítja a lelket
Az érzéktől elvonja tápját*

*Szállj lejjebb, szállj le csak
Az örök magány világába,
Hol a világ nem világ, de az, ami
nemvilág,
Belső sötétség, minden tulajdon
Megvonása, kisajátítása,
Az érzéki világ kiszikkadása,
A képzelet világának kiürítése,
A szellem világának hatálytalanítása;*

*Ez az egyik út, míg a másik
Ugyanaz, nem a mozgásban,
De tartózkodásban a mozgástól; közben
mozog a világ*

*Mohóságban, ércútjain
Múlt időnek és jövő időnek.*

IV

*Idő meg a harang a nappalt eltemette,
Eltűnt a nap fekete fellegekbe.*

V

*Vagy mondjuk úgy, a vég a kezdet előtt
van,
S a vég s a kezdet megvolt mindig is
A kezdet előtt és a vég után.
És minden mindig most van.*

*A rend mintája a mozgás,
Mint a tíz lépcső képletében.
A kívánság maga mozgás,
Magában véve nem kívánatos;*

*Váratlanul egy napsugárban,
Még miközben táncol a por,
Gyerekek nevetése tör ki
A sűrű lombok rejtekéből
Gyorsan és itt és most és mindig -
S nevetséges-bús, eltékozolt idő
Lebeg előtte és utána.*

EAST COKER

I

*Kelőben a hajnal, új nap
Készül hűsége, csöndre. Kint a tengeren
a hajnali szél
Fodrozva siklik. Itt vagyok,
Vagy ott, vagy másutt. Kezdetemben.*

II

*S az érzékek kihűlnek és elvész a
cselekvés indítéka.
S mindnyájan eltűnünk velük a néma
temetésben,
A senki temetésében, mert nincs kit
eltemetni.
Szóltam lelkemnek: csöndben légy s
hagyd, hogy leszálljon rád a sötétség,
Mely Isten sötétsége lesz. Mint amikor
színházban ülsz,
És kioltják a fényeket, mivel
jelenetváltozás jön,
S tompán zörömböl a kulissza, sötétség
sötétségre fordul,
S tudjuk, a hegyeket, a fákat meg a távoli
panorámát
S a merész, hatásos színfalat egészben
félregörgetik -*

*Szóltam lelkemnek: csöndben légy és
várakozz reménytelen,
Mert a remény rosszat remélne; szeretet
nélkül várakozz,
Mert a szeretet rosszul szeretne; még
megmaradt a hit,
De a hit meg a szeretet meg a remény
mind várakozóban.
Gondolat nélkül várakozz, mert nem vagy
még kész a gondolatra:*

*Azt mondod, ismételek
Valamit, amit már mondtam. Elmondom
újra.
Mondjam el újra? Hogy elérj oda,
Hogy odaérrj, ahol vagy, hogy elszabadulj
onnan, ahol nem vagy,*

*Azt az utat kell járnod, ahol nem
találod magadat.
És amit nem tudsz, az az egyedüli, amit
tudsz
És ami a tiéd, éppen az nem a tiéd
És ahol vagy, éppen ott nem vagy.*

v

DRY SALVAGES

*(Dry Salvages - feltehetően les
trois sauvages
volt eredetileg - kis
sziklacsoport, jelzőtűzzel,
az Anna-fok északkeleti
partján, Massachusettsben)*

*A folyó bennünk van, a tenger mind
körülöttünk;*

*Felveti, amit elvesztettünk, a széttépett
kerítőhálót,
A szétment rákszitát, a tört evezőt
S idegen halottak holmiját.*

*S a guruló hullám, amely van és volt a
kezdettől fogva,
Zendíti
A harangot*

II

*Az ember azt hinné, ahogy öregszik,
Hogy a múltnak más a rendje, nem többé
a merő egymásután,
Vagy akár fejlődés: ezt a részleges
tévedést
A haladás felületen eszméi bátorítják,
S így a közszellemnek jó ürügy, ha
megtagadja a múltat
A boldogság pillanatai - nem a jólesés, a
siker,*

*A beteljesülés, biztonság, szeretet vagy
akár egy jó ebéd
Érzése, hanem a hirtelen megvilágosodás*

-
*Átéltük és nem tudtuk, mit jelent,
S ha jelentését megközelítjük,
feltámasztjuk az élményt
Más alakban, túl minden jelentésen,
Mely a boldogsághoz tartozik. Már
mondtam is,
Hogy az élmény, mely a jelentésben
megújul,
Nem egyetlen élet élménye csak,
Hanem több nemzedéké - de közben ne
felejtjük el
Azt, ami tán teljességgel kimondhatatlan:
A visszapillantást a feljegyzett történelem
Biztonsága mögé, a félpillantást
visszavetve
Vállunk fölött az ősi rémület felé.
És ekkor felfedezzük, hogy a szenvedés
pillanatai
(Hogy tévedés folytán-e, mivel
Nem azt reméltük, amit kellett volna, s
nem attól féltünk, amitől kellett volna,
Ezt ne is kérdezzük) ugyancsak
maradandóak,
Már amilyen maradandóság van az
időben. Ezt inkább észrevesszük,
Ha másoké a szenvedés, de mi is
majdnem megéljük,
S belebonyolódunk, mintsem ha sajátunk.
Mert saját múltunkat a cselekvés árszai
borítják,
De a mások gyötrelme élmény marad,
Amit nem koptat, módosít utána a
megszokás.
Az emberek változnak, mosolyognak, de a
szenvadás megmarad.
Az idő rombol, az idő megőrizz,*

*Meg a kicsorbult szikla a szüntelen
vizekben,
Hullámok locsolják, ködök takarják;
Szélcsöndes napon csak emlékmű, semmi
más,
Hajózható időben tengeri bója,
Jelzi az utat, de sötét évszakban
Vagy váratlan viharban az, ami mindig is
volt.*

III

*Az epedő megbánásnak azokért, akik még
megbánni nem jöttek el,
Sárgult lapok közé préselt levendulaág a
mindeddig felnyitatlan könyvben.
És a fölfelé út a lefelé út is, az odaút
visszaút.
Nem tudsz a szemébe nézni, pedig ez
aztán bizonyos,
Hogy az idő senkit se gyógyít, mert hol
van már a beteg?*

*nem a múltból menekültök
Egy másféle életbe vagy bármi jövőbe;
Nem ugyanazok vagytok, akik elhagyták
a pályaudvart
Vagy akik megérkeznek bármiféle
végállomásra,*

Míg mögöttetek összesiklanak a szűkülő
sinek;
És a dohogó óceánjáró fedélzetén,
Ha a táguló barázdára visszaneztek,
Ne gondoljátok; "vége a múltnak",
Vagy hogy "előttiünk áll a jövő".
Ha leszáll az este, az antennában meg az
árbocozatban
Dalol egy hang (ha nem is a fülnek,
Az idő morajló kagylójának, és nem is
emberi nyelven):
"Előre, ti, akik azt hiszitek, utaztok;
Nem azok vagytok, akik látták a kikötőt
Hátrálni, sem azok, akik majd valahol
kiszállnak.
Itt, az innenső meg a túlsó part között,
Míg az idő visszahúzódik, a jövőre
Meg a múltra egyforma pillantást
vessetek.
E pillanatban, amely se tétlenség, se tett,
Ezt halljátok: t'a létezés akármely
szféráján
Az ember lelke figyelhet
A halál órájára - ez az egyetlen cselekvés
(És a halál órája minden pillanat),

Előre.

Ó utasok, ó tengerészek,
Ti, akik révbe értek, és ti, akiknek teste
Elszenvedi a tenger próbáját meg ítéletét
Vagy bármiféle végzetet, ez a ti igazi
célotok."

És semmi búcsú,
Csak előre, utasok.

*Útjuk a homokon ért véget, a tenger ajkai
közt,
Vagy a sötétlő torokban, mely vissza nem
veti őket,*

*Az emberi kíváncsiság múltat s jövőt
kutat
S e dimenzió csüng. De megragadni
Az időnek meg az időtlennek
Metszőpontját: szentek foglalkozása -
Nem is foglalkozás: valami adatik és
elfogadtatik
Egy életem át, mely csupa halál a*

*De legtöbben mást sem ismerünk, csak a
magában álló
Pillanatot, mely az időben van és kívül az
időn,
Az önkívület rohamát, mely elvész egy
napsugárban,*

*a zenét, mely oly
mélyen hallatik,
Hogy nem is hallod, csak te vagy a zene,
Míg a zene tart. De mindez csak célzás és
sejtés,
Célzásra sejtés felel; és a többi
Csak ima, engedelmesség, fegyelem,
gondolat és cselekvés.
A félig sejtett célzás, a félig értett
ajándék:*

a Megtestesülés.

*Itt a lét szféráinak
Lehetetlen egysége megvalósul,
Itt a múlt meg a jövő
Legyőzetik és kibékül,*

*És az igazi tett a szabadulás
A múlttól is, meg a jövőtől.
Legtöbben ezt a célt
Itt soha el nem érjük,*

*Mert próbáltuk újra meg újra;
Mi örülhetünk, ha végül időbeli
Visszatérésünk táplálja majd
(Nem túl messze a tiszafától)
A lényegi talaj életét.*

LITTLE GIDDING

I

*sajátos évszak,
Örökös, bár alkonyattájt cseperészik,
lebeg
időtlen.*

S a rőzsetűznél vagy szenelőnél

Szítja a tompa szellemet:

*Az év sötét idejében. Olvadás és
dermedés között
A lélek nedvkeringése remeg.*

*Egy órára fehérbe vonja a hónap
Tünékeny virága,
Virágzás, amely se bimbózik, se hervad,
Nem az élet szaporodása ez.*

*Ha erre jönnél,
Azt az utat választva, melyet valószínűleg
választanál,
Onnan, ahonnan elindulnál valószínűleg,
Ha erre jönnél, a sövényt
megint
Fehérnek látnád, érzéki édességben.
És ugyanígy lenne a vándorút végén.*

*Ha nappal jönnél, nem tudva miért jössz,
És ugyanígy lenne, ha letérve a
göröngyös útról
Befordulnál*

*A sírkő felé. S amiért jönni véltél,
a jelentés hüvelyé,
Melyből a cél már csak akkor feslik ki,
mikor beteljesül,
Ha egyáltalán. Vagy nem is volt célod,
Vagy a cél túl van a végponton, amelyet
képzeltél magadnak
S változik is a beteljesülésben. Más
helyek is vannak,
Azok is a világ végpontjai, némelyik a
tenger állkapcsa közt,
Vagy egy sötét tó fölött, egy sivatagban,
egy városban -
De ez a legközelebbi, térben és időben,
Most és Angliában.*

*Ha erre jönnél,
Bármelyik utat választva, bárholonnan
indulva,
Bármely időben,*

*Mindig ugyanígy lenne: fel kéne
függesztened
Véleményt meg fogalmat. Nem azért vagy
itt, hogy igazolj,
Okulj vagy kíváncsiságodat kielégítsd
Azért vagy itt, hogy
letérdelj*

*Ez a metszőpontja az időtlen pillanatnak,
Anglia és a sehohsem. A soha és a
mindig.*

II

Egy öregúr kabátján hamufolt,

*Por száll a levegőbe:
Egy történet, befejeződve.*

*A reménnyel, a kétségbeeséssel
A levegő együtt vész el.*

*A víz meg a tűz tör elő,
Hol város volt, gaz és legelő.*

*Az elhagyott kórus, az oltár
Szétkorhadt alapzatára.*

*Hajnal előtt a bizonytalan órán,
A szűnhetetlen éjszaka végetájt,
Visszatérő végén a végtelennek,*

*Valaki jött, megállt, majd nekilódult,
Mintha felém hajtatna
A városi virradat vad szelétől.
S míg földresütött szemébe szögeztem
A kihívó pillantást, mely az első
Idegent fürkészi, az oszló homályban*

*Kettős szerepet adtam hát, kiáltva
És hallva is, hogy más kiált: "Te itt?"
Bár nem voltunk. Én ugyanaz maradtam,
Tudtam mégis, valaki más vagyok -
S ő még képződő arc, de a szó elég volt,
Nyomába hívni a felismerést.
S a közös szélnek dőlten, idegenebbül,
Semhogy ne értsük egymást, összetartva
E sehol, sem előtte, sem utána
Találkozás metszőpont-idején*

Tán érteni, emlékezni sem tudok már."

*Így lelek sosevéltszavakra, újra
Meglátni sosevélts utcák kövén,
Hogy testemet lehagytam messzi parton.
És mert a szó volt gondunk és a szó*

*a későn
Feltárult indítékok szégyenét,*

*A csüggedt szellem rosszból rosszba
romlik.*

Hajnal hasadt. A torzult utcasarkon

Magamra hagyott, ez volt búcsuja,

III

*Van három állapot, látszatra gyakorta
hasonló,
Mégis merőben más,*

*Ragaszkodás az énhez és dolgokhoz és
személyekhez, eloldódás
Az éntől és dolgoktól és személyektől;
s növekedve közöttük, a közöny,
Hasonlít a másik kettőhöz, ahogy a halál
hasonlít az élethez,
Lévén két lét között*

Az

*emlékezet haszna
A szabadulás*

A jövőtől meg a múlttól is.

Nézd, hogy

*tűnnek el
Az arcok és helyek, az énnel, amely tőle
telhetőleg szerette őket,
És megújulnak és átlényegülnek egy más
szövevényben.*

*Ha visszagondolok e helyre
S azokra, kik nem éppen példaképek,*

*Kikhez közvetlen kapcsolat se köt,
De vannak köztük különös szellemek,
S egy közös szellem érintette őket,
S egyesültek a harcban, mely
elválasztotta őket;*

*Miért is ünnepeljük a holtakat
Inkább, mintsem a most halókat?
Nem harang ez, mely visszafelé zeng,
Nem is ráolvasás*

IV

Galamb leszáll, leget hasít

Nincs más remény, csak ez segít -

V

*Amit kezdetnek mondunk, az sokszor a
vég,
És véget vetni annyi, mint kezdetet
kijelölni.
A vég az, ahonnan elindulunk.*

*Minden fordulat és minden mondat vég
és kezdet,
Minden vers egy sírfelirat. És bármiféle
cselekvés
Egy lépés le a tenger
torkába,
Vagy egy olvashatatlan kőhöz: és onnan
indulunk el.*

*Egy nép, ha történelme
nincs,*

*Nincs, ami megváltsa az időtől, mert a
történelem időtlen
Pillanatok szövevénye. Így, míg a fény
kihunyóban
Egy téli délutánon, egy elhagyott
kápolnában
A történelem a most és Anglia.*

*És nem hagyhatjuk abba a kutatást
És az lesz kutatásunk vége,
Ha megérkezünk oda, ahonnan
elindultunk
És először ismerjük fel azt a helyet.
Az ismeretlen, de emlékezetes kapun át,
Ha már az utolsó föld, ami felfedezhető,
Az lesz, ami volt, a kezdet*

